

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІЖНАРОДНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ЦЕНТР**

II Міжнародна науково-практична конференція

**МОВНА ОСВІТА В СУЧАСНИХ ЗВО:
ТЕНДЕНЦІ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
(електронне видання)

20-21 травня 2021 року

Біла Церква

13.	Лариса Михайлівна Кужелєва , Катерина Іллівна Старостенко (м. Суми, Україна) <i>Організація самостійної роботи з української мови іноземних слухачів довузівського етапу підготовки</i>	50
14.	Віталій Володимирович Макарчук (м. Біла Церква, Україна) <i>Українська мова як чинник національної безпеки (правові аспекти)</i> ..	53
15.	Олександр Іванович Нікітенко (м. Біла Церква, Україна) <i>Правове регулювання у сфері застосування української мови (адміністративний аспект)</i>	55
16.	Ольга Валеріївна Нітенко (м. Київ, Україна) <i>Особливості навчання австрійських студентів в умовах пандемії COVID-19</i>	58
17.	Вікторія Валеріївна Новікова (м. Біла Церква, Україна). <i>Академічна мобільність як фактор інтеграції України в європейський науково-освітній простір</i>	61
18.	Лілія Анатоліївна Роман (м. Чернівці, Україна) <i>Вивчення української мови на матеріалах культурної спадщини України як потужний чинник у збагаченні світогляду та покращенні адаптації іноземних студентів</i>	65
19.	Тетяна Миколаївна Рудакова (м. Біла Церква, Україна – м. Нітра, Словаччина) <i>Особливості використання діалогу-розпитування на заняттях з української мови як іноземної</i>	67
20.	Єлизавета Юріївна Скрипкіна (м. Біла Церква, Україна) <i>Ефективні шляхи свідомого засвоєння нової лексики слухачами мовного курсу</i>	70
21.	Алла Сергіївна Стадній (м. Вінниця, Україна) <i>Організація самостійної роботи студентів у процесі вивчення української мови як іноземної</i>	73
22.	Ірина Семенівна Товт (м. Біла Церква, Україна) <i>Культурологічний підхід до викладання української мови та літератури у ЗВО</i>	75
23.	Ірина Володимирівна Черновалюк (м. Одеса, Україна) <i>Инновационные технологии в иноязычном образовании</i>	78

Віталій Володимирович Макаруч (м. Біла Церква, Україна),
канд. юридичних наук, асистент кафедри конституційного права та
теоретико-правових дисциплін Білоцерківського національного аграрного
університету

doi: 10.33245/20-05-2021-53-55

Українська мова як чинник національної безпеки (правові аспекти)

Анотація: У тезах автор описує правові аспекти стану української мови, як основного чиннику національної безпеки. Наведено визначення та інші чинники національної безпеки. Розглянуто та проаналізовано Стратегію Кабінету Міністрів України щодо популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова - успішна держава».

Описано дієвість правових механізмів утвердження української мови як державної. Доведено, що функції державної мови, як правило, виконує рідна мова більшості населення країн світу та наведено винятки з цього правила. Вказані перспективи внесення української мови до державних символів.

Ключові слова: національна безпека, українська мова, правовий статус, конституційний лад.

The topic: «*Ukrainian language as a factor of national security (legal aspects)* »

Abstract: In the thesis, the author describes the legal aspects of the state of the Ukrainian language as a major factor in national security. Definitions and other factors of national security are given. The Strategy of the Cabinet of Ministers of Ukraine on popularization of the Ukrainian language until 2030 «Strong language - a successful state» is considered and analyzed.

The effectiveness of legal mechanisms for establishing the Ukrainian language as the state language is described. It is proved that the functions of the state language, as a rule, are performed by the native language of the majority of the population of the world and exceptions to this rule are given. Prospects for the introduction of the Ukrainian language in state symbols are indicated.

Key words: national security, Ukrainian language, legal status, constitutional order.

Із стародавніх часів мова як чинник державності та національної безпеки відігравала провідну роль. Її політичний аспект найточніше визначили древні римляни: «Чия мова – того й влада», маючи на увазі латинську мову Римської імперії. Доволі складна ситуація з державною мовою як складовою частиною конституційного ладу є ознакою наявності перманентної недооціненої загрози національній безпеці України.

Національна безпека - це стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз [1, с. 36].

До чинників національної безпеки належать: інформаційний (захист українського інформаційного простору – телебачення, радіо, інтернет – від стороннього впливу); освітній (захист українського освітнього простору від стороннього впливу), науковий (підтримка й розвиток національних наукових структур), культурний (забезпечення розвитку національної культури),

релігійний (забезпечення безперешкодного функціонування української церкви) та мовний, що передбачає забезпечення безперешкодного функціонування української державної мови в усіх сферах суспільного життя.

Мовний же чинник в означеному комплексі можна вважати основним, оскільки він репрезентований у кожному з названих факторів: медіа-засоби функціонують у вербальній реалізації, освіта та наука зобов'язані функціонувати державною мовою, і розвиток такої ж наукової метамови на часі. Культурний же чинник безпосередньо пов'язаний з українською мовою, що у сферах фольклору, музики та літератури відіграє визначальну роль [2].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 липня 2019 р. схвалена Стратегія популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава». Всебічний розвиток української мови як однієї з найважливіших складових національної ідентичності українського народу є гарантією національної безпеки і суверенітету України та забезпечує єднання нації. Ця Стратегія визначає мету, стратегічні цілі та основні завдання, на виконання яких має бути спрямована реалізація державної мовної політики, та охоплює всі сфери суспільного життя.

Розроблення Стратегії зумовлено необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення популярності та конкурентоспроможності української мови в Україні та світі.

Стрімкі процеси глобалізації та інтенсивного технологічного розвитку призвели до появи широкого спектра нових викликів і загроз, перед якими нині постала і Україна, зокрема у сфері національної безпеки, економічній, інформаційній, гуманітарній сферах [3].

«Питання державної мови – це питання національної безпеки, ... українська мова – це основа конституційного ладу. Тому кожна спроба підірвати мовне законодавство – це спроба удару по національній безпеці і по національній обороні» як наголошує уповноважений із захисту державної мови Т. Д. Кремінь [4] – посадова особа в Україні, правовий статус якої визначений розділом 8 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» [5].

Із початком процесу утворення національних держав феномен мови як основного маркера нації ще в XVII ст. вийшов за межі лінгвістичної та культурної царини й набув уже не лише націєтворчої, але й державотворчої функції. Якщо в етносу немає своєї мови, часто він не має достатніх підстав називатися окремим народом, а тим паче нацією, та відповідно недостатньо підстав для претензій на самостійну державу. Д. Мейс американський і український історик, політолог, журналіст, громадський діяч застерігав нас: «Це сувора діалектика – щоб піти далі, треба знати, звідки йти. Щоб стати європейцем, треба стати українцем. Щоб стати громадянином світу, треба стати українцем і європейцем. І цей шлях самоідентифікації треба пройти. І починати сьогодні і тепер, бо завтра буде пізно» [6].

Хоча функції державної мови часто виконує рідна мова більшості населення країн світу. Винятком з цього правила є, наприклад, Канада, Сполучені Штати Америки, Швейцарія, але це історично пояснюється відсутністю в них власних мов.

Згідно з ст. 20 Конституції України: «Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України, Державний Гімн України». Слід зазначити, що Державна Мова України як основний державотворчий чинник не потрапила до державних символів, хоча вона має право посідати ключове місце серед Державних символів України. Українська мова без сумніву відіграє основну консолідуєчу роль у державі та є чинником національної безпеки України.

Отже, наявність дієвих правових механізмів утвердження української мови як державної прискорює реалізацію української національної державності, підвищує рівень соціального партнерства та національної консолідації українського суспільства.

Список літератури:

1. Шемшученко Ю.С. Юридична енциклопедія : в 6 т. – Київ : «Українська енциклопедія», 1999. – Т. 1: А – Г. – 672 с.
2. Демченко В.М. Українська мова як чинник державної безпеки України. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_2_6
3. Про схвалення Стратегії популяризації української мови до 2030 року «Сильна мова – успішна держава»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.07.2019 р. № 596-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-2019-%D1%80#Text>
4. Кремінь Т.Д. Уповноважений із захисту державної мови: Найближчими роками жодних змін у мовний закон вносити не можна. URL: <https://mova-ombudsman.gov.ua/news/taras-kremen-najblizhchimi-rokami-zhodnih-zmin-u-movnij-zakon-vnositi-ne-mozhna>
5. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
6. Лямцев К. Українська мова як чинник національної безпеки української держави: Слово Просвіти. – URL: <http://slovoprosvity.org/2018/09/27/ukrajinska-mova-yak-chynnyk-natsionalnoji-bezpeky-ukrajinskoji-derzhavy/>

УДК 342.95

Олександр Іванович Нікітенко (м. Біла Церква, Україна),
доктор юридичних наук, професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету права та лінгвістики Білоцерківського національного аграрного університету

doi: 10.33245/20-05-2021-55-57

Правове регулювання у сфері застосування української мови (адміністративний аспект)

Анотація: У тезах автор описує адміністративний аспект правового регулювання у сфері застосування української мови. Наголошується, що надзвичайно важливе місце посідає реформа правової системи та реформа адміністративного права в Україні.

Ключові слова: українська мова, Конституція України, українське законодавство, адміністративна реформа.